

«8D02301 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Акегожаева Рая Нұрданқызының «Қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің прагматикалық әлеуеті (ғұрыптық рәсімдер негізінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

Ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету);</p> <p>2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);</p> <p>3) диссертация <u>Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.</u></p>	<p>Диссертация тақырыбы Қазақстан Республикасында гуманитарлық ғылымдарды дамытуға бағытталған басым ғылыми бағыттарға сәйкес келеді. Зерттеу жұмысы тіл мен мәдениеттің өзара байланысын, ұлттық құндылықтарды, тарихи-мәдени мұраны сақтау және зерттеу мәселелерін қарастырады.</p> <p>Диссертацияда қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан скриптонимдердің семантикалық дамуы мен прагматикалық әлеуеті зерттеледі. Бұл мәселе қазіргі антропоэзектік, когнитивтік және лингвомәдениеттанымдық бағыттардағы өзекті ғылыми зерттеулер қатарына жатады.</p> <p>Ұсынылып отырған диссертациялық жұмыс мазмұны жағынан прагмалингвистика, дискурс теориясы, коммуникативтік лингвистика, когнитивтік лингвистика және лингвомәдениеттану салаларындағы заманауи ғылыми бағыттарға толық сәйкес келеді.</p> <p>Зерттеу нәтижелері Қазақстан Республикасының мәдени мұраны сақтау, ұлттық бірегейлікті нығайту, қоғамдық сананы жаңғырту және гуманитарлық ғылымдардың дамуын қолдау бағыттарымен үндеседі. Сонымен қатар жұмыс түркі халықтарының ортақ мәдени-тілдік құндылықтарын</p>

			салыстырмалы тұрғыдан зерттеуге мүмкіндік беріп, түркітану, этнолингвистика және когнитивтік лингвистика салаларының дамуына үлес қосады.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады , ал оның маңыздылығы ашылған	Зерттеу жұмысы тіл мен мәдениеттің өзара байланысын, ұлттық құндылықтарды, тарихи-мәдени мұраны сақтау және зерттеу мәселелерін қарастырады. Диссертациялық зерттеу ғұрыптық дәстүрлерге қатысты қалыптасқан скриптонимдердің қалыптасу жолдарын, семантикалық өзгеру тетіктерін және мәдени-танымдық сипатын алғаш рет кешенді түрде қарастыруымен ерекшеленеді. Бұл нәтижелер түркі тілдерінің салыстырмалы тарихы теориясын дамытуға, скриптонимдердің прагматикалық әлеуетін зерттеудің жаңа бағыттарын қалыптастыруға және қазақ тіл білімінің қолданбалы аспектілерін кеңейтуге елеулі үлес қосады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Ұсынылған диссертациялық жұмыс автордың дербес ғылыми ізденісі негізінде орындалған. Зерттеу барысында пайдаланылған материалдардың ауқымдылығы, талдау әдістерінің әртүрлілігі және алынған нәтижелердің жүйелілігі автордың ғылыми дайындық деңгейінің жоғары екенін көрсетеді. Жұмыста ғылыми стиль талаптары сақталған, тұжырымдар нақты әрі дәлелді түрде берілген. Плагиат белгілері байқалмайды, мәтіннің құрылымы мен мазмұны авторлық сипатқа ие.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыс ішкі бірлік принципіне сәйкес орындалған. Зерттеудің мақсаты, міндеттері, нысаны мен пәні өзара логикалық байланыста қарастырылған және диссертацияның барлық бөлімдерінде бірізді түрде жүзеге асырылған. Жұмыстың теориялық негіздері зерттеу әдістемесімен сабақтасып, алынған нәтижелер қойылған мақсат пен

		<p>міндеттерді шешуге бағытталған. Диссертацияның құрылымы зерттеу логикасына сәйкес ұйымдастырылған: теориялық мәселелерден практикалық талдауға, одан ғылыми қорытындыларға дейін жүйелі түрде өрбиді. Зерттеудің барлық тараулары ортақ ғылыми идеямен біріктірілген және қыпшақ-оғыз тілдеріндегі ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан скриптонимдердің семантикалық дамуы мен прагматикалық әлеуетін анықтауға бағытталған. Жұмыстың өн бойында бұл өзектілік нақты тілдік деректермен және ғылыми талдаумен негізделіп отырады. Теориялық тұжырымдар мен практикалық нәтижелер өзара үйлесім тауып, диссертацияның қорытындысында жинақталған.</p>
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:</p> <p>1) <u>айқындайды;</u></p> <p>2) ішінара айқындайды;</p> <p>3) айқындамайды.</p>	<p>Диссертация мазмұны оның тақырыбын толық айқындайды және зерттеудің негізгі бағытына сәйкес келеді. Жұмыста қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан скриптонимдердің табиғаты, олардың семантикалық дамуы мен прагматикалық әлеуеті жан-жақты қарастырылған.</p> <p>Диссертацияның теориялық бөлімдерінде скрипт, скриптоним, концептуалдық метафора, метонимия және метафтонимия ұғымдарының ғылыми негіздері талданса, зерттеу нәтижелері бөлімінде қазақ, қарақалпақ, түрік және әзірбайжан тілдеріндегі ғұрыптық рәсімдерге қатысты қалыптасқан скриптонимдердің ерекшеліктері мен қолданысы сараланған. Алынған нәтижелер мен қорытындылар зерттеу тақырыбының мазмұнын толық ашып, қойылған мақсат пен міндеттердің орындалғанын көрсетеді.</p> <p>Осылайша диссертация мазмұны зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді және оның мәнін жан-жақты айқындайды.</p>

		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <p>1) <u>сәйкес келеді</u>;</p> <p>2) ішінара сәйкес келеді;</p> <p>3) сәйкес келмейді.</p>	<p>Диссертацияның мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді. Зерттеудің негізгі мақсаты қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан скриптонимдердің семантикалық даму тетіктері мен прагматикалық әлеуетін анықтау болып табылады.</p> <p>Осы мақсатқа қол жеткізу үшін қойылған міндеттер скриптонимдердің теориялық негіздерін айқындауды, олардың құрылымдық-семантикалық ерекшеліктерін сипаттауды, концептуалдық метафора, метонимия және метафтонимия арқылы қалыптасу жолдарын талдауды, сондай-ақ қыпшақ және оғыз тілдеріндегі ұқсастықтары мен ерекшеліктерін салыстырмалы тұрғыдан зерттеуді қамтиды.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:</p> <p>1) <u>толық байланысқан</u>;</p> <p>2) ішінара байланысқан;</p> <p>3) байланыс жоқ.</p>	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен қағидалары өзара логикалық байланыста құрылған. Зерттеу жұмысының құрылымы ғылыми ізденістің мақсаты мен міндеттеріне сәйкес жүйелі түрде ұйымдастырылған және біртұтас ғылыми тұжырымдаманы қалыптастырады.</p> <p>Жұмыстың теориялық бөлімдерінде қарастырылған ғылыми қағидалар мен тұжырымдар зерттеудің әдіснамалық негізін құрап, кейінгі тараулардағы практикалық талдауларда нақты тілдік деректер арқылы дәлелденген. Әрбір бөлім алдыңғы тарауда ұсынылған ғылыми тұжырымдарды дамытып, зерттеудің жалпы мақсатына жетуге бағытталған.</p> <p>Диссертацияда ұсынылған негізгі ережелер, талдау нәтижелері мен қорытындылар өзара сабақтасып, қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің семантикалық және прагматикалық ерекшеліктерін кешенді түрде ашуға мүмкіндік береді. Осыған байланысты диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық тұрғыдан өзара байланысқан және ішкі тұтастықты қамтамасыз етеді.</p>

		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ. 	<p>Автор ұсынған ғылыми тұжырымдар мен негізгі қағидалар нақты мысалдар арқылы дәлелденіп, бұрынғы зерттеулермен салыстырмалы түрде талданған. «Осыған байланысты ғұрыптық рәсімдерге қатысты тілдік бірліктерді скриптонимдер ретінде қарастыру, олардың қалыптасу механизмдерін және семантикалық дамуын когнитивтік-лингвистикалық тұрғыдан сипаттау мәселесі әлі де толық шешімін таппаған ғылыми мәселелердің бірі. Бұл жағдай скриптонимдердің теориялық сипаттамасын нақтылау, олардың семантикалық өзгеру механизмін анықтау және ғұрыптық мәдени тәжірибе мен тіл арасындағы өзара байланысты кешенді түрде түсіндіретін жаңа теориялық-әдістемелік негіздерді қалыптастырудың қажеттілігін көрсетеді» (14-бет), «Егер Быкова скриптонимдердің номинативтік негізін айқындаса, Хорохордина олардың когнитивтік-сценарийлік табиғатын тереңдете түседі, ал Мурзинова скриптонимдердің этномәдени және стереотиптік әлеуетін ашып көрсетеді. Осы үш бағытты біріктіру скриптонимдерді тіл мен мәдениетті, таным мен жадты байланыстыратын әмбебап лингвомәдени механизм ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Дегенмен, біз өз зерттеуімізде лингвомәдени ұжым өмірінде маңызды рөл атқаратын, оның этнотілдік бірегейлігі, құндылықтары мен дүниетанымы айырықша көрініс табатын ғұрыптық рәсімдерге қатысты тілдік бірліктерді ғана қарастырамыз» (41-бет), «Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, скриптонимдердің семантикалық дамуы көбіне метонимиялық ауысу арқылы жүзеге асады. Бұл жағдайда рәсімнің белгілі бір элементі, атрибуты немесе оған қатысушы субъектінің атауы тұтас рәсімді немесе сол рәсімге байланысты әрекетті білдіретін тілдік бірлікке айналады» (282-бет) тәрізді тұжырымдауларынан сыни көзқарасы анық байқалады.</p>
--	--	---	--

5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?</p> <p>1) <u>толығымен жаңа</u>;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен негізгі қағидалар ғылыми жаңалық сипатымен ерекшеленеді. Зерттеу барысында қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан скриптонимдер алғаш рет кешенді түрде салыстырмалы аспектіде қарастырылып, олардың семантикалық даму тетіктері мен прагматикалық әлеуеті когнитивтік лингвистика тұрғысынан талданған (195-265 бб). Жұмыста скриптонимдердің концептуалдық метафора, метонимия және метафтонимия арқылы қалыптасу ерекшеліктері айқындалып, олардың тілдік және мәдени қызметі жүйеленген (54-66.). Сонымен қатар қазақ, қарақалпақ, түрік және әзірбайжан тілдерінің материалдары негізінде скриптонимдердің ортақ және ұлттық-мәдени ерекшеліктері анықталған (100-162 бб).</p> <p>Зерттеу нәтижелері мен қорытындылары ғылыми айналым қолданысындағы тұжырымдарды толықтырып қана қоймай, скриптонимдерді когнитивтік және прагматикалық тұрғыдан қарастырудың жаңа бағыттарын ұсынады. Осыған байланысты диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қағидалар ғылыми жаңалық талаптарына сәйкес келеді.</p>
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?</p> <p>1) <u>толығымен жаңа</u>;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Қорытындылар зерттеу барысында алынған деректерге негізделіп, ғылыми айналымда бұрын толық қарастырылмаған мәселелерді қамтиды.</p> <p>Автор қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің прагматикалық әлеуетін метонимиялық, метафоралық, метафтонимиялық ауысу тетіктері тұрғысынан жүйелеп көрсетеді. Қорытындылар зерттеу барысында алынған деректерге негізделіп, ғылыми айналымда бұрын толық қарастырылмаған мәселелерді қамти отырып, олардың мәдени және коммуникативтік айырмашылықтарын ғылыми тұрғыдан негіздейді.</p>

		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертациялық жұмыста қолданылған техникалық, технологиялық, басқару шешімдері толығымен жаңа және негізделген. Автор ғұрыптық рәсімдер негізінде қалыптасқан тілдік бірліктерді скриптоним ретінде қарастырып, скриптоним ұғымының теориялық мазмұнын кеңейтеді және қазақ, қарақалпақ, түрік және әзірбайжан тілдерінің материалдарын салыстыру арқылы оның құрылымдық және прагматикалық ерекшеліктерін ғылыми тұрғыда дәлелдейді.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (қуолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).</p>	<p>Диссертацияның негізгі қорытындылары зерттеу барысында алынған теориялық және эмпирикалық материалдарға негізделген. Жұмыста қолданылған ғылыми әдістер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес таңдалып, алынған нәтижелер объективті түрде талданған. Автор зерттеу барысында қазақ, қарақалпақ, түрік және әзірбайжан тілдеріндегі ғұрыптық рәсімдерге қатысты қалыптасқан скриптонимдердің семантикалық даму ерекшеліктерін анықтау үшін ауқымды тілдік материалды жинақтап, жүйелі түрде талдаған (9 сурет, 29 сызба). Бұл, өз кезегінде, алынған нәтижелердің репрезентативтілігін және сенімділігін қамтамасыз етеді.</p> <p>Зерттеу барысында дискурстық талдау, контент-талдау, лексика-семантикалық талдау, коммуникативтік-прагматикалық және лингвомәдениеттанымдық талдау әдістері кешенді түрде қолданылып, әрбір ғылыми тұжырым нақты тілдік деректермен дәлелденген.</p> <p>Қорытындылар қыпшақ-оғыз тілдері материалдарының салыстырмалы талдауы негізінде жасалып, нақты тілдік деректермен, ғылыми тұжырымдармен және зерттеу</p>

			<p>нәтижелерімен дәлелденген. Зерттеу барысында ұсынылған қағидалар мен тұжырымдар диссертацияның негізгі бөлімдерінде дәйекті түрде негізделіп, олардың өзара сабақтастығы қамтамасыз етілген.</p> <p>Алынған нәтижелер зерттеу мақсатына толық сәйкес келеді және қойылған міндеттердің орындалғанын көрсетеді. Осыған байланысты диссертацияның негізгі қорытындылары жеткілікті дәрежеде негізделген және ғылыми тұрғыдан дәлелді болып табылады.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Ереже дәлелденді ме?</p> <p>1) <u>дәлелденді</u>;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді;</p> <p>5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) <u>жоқ</u>;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) <u>ия</u>;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.</p>	<p>7.1. Қорғауға ұсынылған барлық ережелер диссертация мәтінінде нақты деректермен, талдау нәтижелерімен және ғылыми деректермен толық дәлелденген.</p> <p>7.2. Ғылыми жұмыста келтірілген дәлелдер тривиалды емес.</p> <p>7.3. Зерттеу жұмысында келтірілген қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Диссертацияның негізгі қағидаттарының қолданылу ауқымы кең.</p> <p>7.5. Мақалаларда дәлелденген. Зерттеу жұмысы бойынша ҚР Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен басылымдарда 5 мақала, халықаралық ғылыми-теориялық конференцияларда 3 мақала жарияланған. Барлық мақала диссертация тақырыбына сәйкес және жүргізілген зерттеу барысында дайындалған, қорғауға ұсынылған қағидаттар толық дәлелденген.</p> <p>Ұсынылған ережелер жалпыға белгілі немесе өздігінен түсінікті тұжырымдар емес, ғылыми жаңалығы бар, зерттеу</p>

		<p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кен</p> <p>4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.</p>	<p>нәтижесінде алынған авторлық пайымдаулар болып табылады. Ережелердің барлығы скриптонимдерді зерттеудің жаңа қырларын ашады және бұрынғы ғылыми еңбектерде қарастырылмаған мәселелерді қамтиды.</p>
		<p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	
8.	<p>Дәйектілік қағидаты.</p> <p>Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>Диссертациялық жұмыста дәйектілік қағидаты сақталған. Зерттеу барысында пайдаланылған теориялық тұжырымдар, ғылыми көзқарастар мен тілдік деректер өзара үйлесімді түрде қарастырылып, зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес жүйеленген.</p> <p>Диссертацияда отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері, қазіргі лингвистикадағы когнитивтік, прагматикалық және лингвомәдениеттанымдық бағыттар бойынша жарияланған ғылыми зерттеулер кеңінен пайдаланылған. Зерттеу барысында келтірілген деректер мен тілдік материалдар сенімді ғылыми дереккөздерге негізделіп, қажетті жағдайда тиісті сілтемелермен расталған.</p> <p>Ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қорытындылар теориялық пайымдаулар мен нақты тілдік материалдарды талдау негізінде алынған және олардың өзара сәйкестігі қамтамасыз етілген. Осыған байланысты диссертациядағы дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі жеткілікті деңгейде сақталған деп бағаланады.</p>

	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) <u>ия</u>;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>Диссертация жұмысының нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін қолдану арқылы алынған. Зерттеу барысында ғылыми әдебиеттерді жүйелеу, салыстырмалы талдау, тілдік деректерді жинақтау және өңдеу әдістерімен қатар компьютерлік технологиялардың мүмкіндіктері пайдаланылған. Электрондық ғылыми дерекқорлар, цифрлық ресурстар және ақпараттық технологиялар негізінде жиналған материалдар өңделіп, интерпретацияланған. Осыған байланысты диссертация нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалану негізінде алынған деп бағаланады.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) <u>ия</u>;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған теориялық тұжырымдар, анықталған өзара байланыстар мен заңдылықтар зерттеу барысында жинақталған тілдік материалдар негізінде дәлелденген және расталған. Зерттеу нәтижелері қыпшақ-оғыз тілдеріне жататын қазақ, қарақалпақ, түрік және әзірбайжан тілдерінің деректері бойынша жүргізілген салыстырмалы, семантикалық және прагматикалық талдаулар арқылы негізделген. Ұсынылған ғылыми қағидалар мен қорытындылар нақты тілдік фактілермен дәйектеліп, зерттеу барысында қолданылған ғылыми әдістер арқылы тексерілген. Теориялық пайымдаулар мен практикалық талдау нәтижелерінің сәйкестігі диссертацияның ғылыми тұжырымдарының негізділігін көрсетеді. Осыған байланысты диссертацияда анықталған заңдылықтар мен өзара байланыстар жеткілікті тілдік материалдар негізінде дәлелденген және расталған деп қорытынды жасауға болады.</p>

		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған</p>	<p>Диссертациядағы маңызды ғылыми тұжырымдар мен мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелер арқылы расталған. Зерттеу барысында отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері, когнитивтік лингвистика, прагматика, этнолингвистика және лингвомәдениеттану салаларындағы іргелі зерттеулер кеңінен пайдаланылған.</p> <p>Автор ғылыми пікірлер мен теориялық тұжырымдарды талдау кезінде тиісті дереккөздерге сілтеме жасап, зерттеудің теориялық негізін қалыптастырған. Диссертацияда келтірілген негізгі қағидалар мен қорытындылар ғылыми айналымда танылған еңбектерге және зерттеу нысаны бойынша жинақталған тілдік материалдарға сүйене отырып негізделген. Осыған байланысты диссертациядағы маңызды мәлімдемелер нақты әрі сенімді ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелермен жеткілікті дәрежеде расталған деп бағаланады.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті.</p>	<p>Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын жан-жақты ашуға және әдеби шолу жүргізуге жеткілікті. Әдебиеттер тізіміне зерттеу мәселесіне қатысты отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми еңбектері, монографиялар, ғылыми мақалалар, диссертациялық зерттеулер мен басқа да беделді ғылыми дереккөздер енгізілген.</p> <p>Әдеби шолу бөлімінде скрипт теориясы, когнитивтік лингвистика, прагматика, этнолингвистика және лингвомәдениеттану бағыттары бойынша негізгі ғылыми көзқарастар мен тұжырымдар талданып, зерттеудің теориялық негізі қалыптастырылған. Пайдаланылған әдебиеттер зерттеу тақырыбының өзектілігін, ғылыми мәселелердің зерттелу деңгейін және диссертацияның ғылыми-теориялық базасын жеткілікті деңгейде қамтамасыз етеді.</p>

			Осыған байланысты пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуды жүргізу үшін жеткілікті және зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) <u>бар</u> ; 2) жоқ.	Диссертацияның теориялық маңызы қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің табиғатын, семантикалық даму ерекшеліктерін және прагматикалық әлеуетін ғылыми тұрғыдан кешенді түрде сипаттауымен айқындалады. Зерттеу нәтижелері когнитивтік лингвистика, прагмалингвистика, этнолингвистика және лингвомәдениеттану салаларындағы теориялық тұжырымдарды толықтыруға мүмкіндік береді. Жұмыста скриптоним ұғымының ғылыми мазмұны нақтыланып, оның концептуалдық метафора, метонимия және метафтонимия арқылы қалыптасу тетіктері айқындалған. Сонымен қатар қыпшақ және оғыз тілдеріндегі ғұрыптық рәсімдерге қатысты тілдік бірліктердің семантикалық және прагматикалық ерекшеліктері салыстырмалы түрде жүйеленген. Зерттеу нәтижелері түркі тілдерін салыстырмалы зерттеу, тіл мен мәдениеттің өзара байланысын қарастыру, сондай-ақ ұлттық дүниетанымның тілдегі көрінісін тану бағытындағы теориялық зерттеулердің дамуына үлес қосады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) <u>ия</u> ; 2) жоқ.	Диссертацияның практикалық маңызы жоғары және зерттеу нәтижелерін практикада қолдану мүмкіндігі жеткілікті. Зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында «Дискурс теориясы», «Прагмалингвистика», «Лингвоаксиология», «Лингвомәдениеттану», «Этнолингвистика», «Коммуникативті лингвистика», «Когнитивтік лингвистика», «Түркітану» пәндері бойынша дәрістер мен практикалық сабақтарда қолдануға болады.

			<p>Зерттеу материалдары мен қорытындылары оқу құралдарын, оқу-әдістемелік кешендерді, арнайы курстар мен элективті пәндердің бағдарламаларын әзірлеуде қолдануға жарамды. Сонымен қатар диссертация нәтижелері түркі тілдерін салыстырмалы зерттеу, ұлттық мәдени мұраны тіл арқылы тану және лингвомәдени зерттеулер жүргізу барысында ғылыми-тәжірибелік негіз ретінде пайдаланылуы мүмкін. Жұмыстың нәтижелері қыпшақ және оғыз тілдеріндегі мәдени-танымдық ақпаратты жүйелеуге, тілдік бірліктердің прагматикалық әлеуетін анықтауға және болашақ ғылыми зерттеулердің дамуына ықпал етеді. Осыған байланысты диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары деп бағаланады.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>Диссертацияда ұсынылған практикалық ұсыныстар ғылыми зерттеу нәтижелеріне негізделген және жаңалық сипатымен ерекшеленеді. Автор қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің семантикалық және прагматикалық ерекшеліктерін жүйелей отырып, оларды оқу үдерісінде, ғылыми-зерттеу жұмыстарында және лингвомәдени бағыттағы зерттеулерде қолдануға мүмкіндік беретін нақты ұсыныстар жасаған. Сонымен қатар скриптонимдерді когнитивтік-прагматикалық тұрғыдан қарастыруға негізделген пайымдаулар зерттеу тақырыбы бойынша бұрынғы еңбектерді толықтырып, ғылыми айналымға жаңа тұжырымдар енгізеді. Осыған байланысты диссертацияда берілген практикалық ұсыныстар жеткілікті дәрежеде жаңа болып табылады және оларды ғылыми-педагогикалық практикада қолдану мүмкіндігі жоғары.</p>

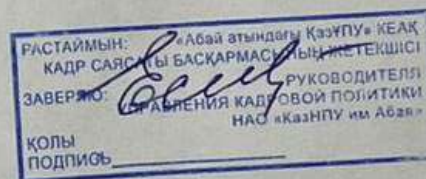
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>жоғары</u>; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен. 	<p>Диссертацияның академиялық жазу сапасы ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға сәйкес келеді. Зерттеу жұмысы ғылыми стильде жазылған, мәтіннің құрылымы жүйелі және логикалық тұрғыдан бірізді құрылған. Диссертацияда ғылыми терминдер мен ұғымдар орынды қолданылып, негізгі тұжырымдар нақты әрі түсінікті баяндалған.</p> <p>Жұмыстың бөлімдері мен тараулары өзара сабақтасып, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін ашуға бағытталған. Автордың ғылыми пайымдаулары дәйекті түрде беріліп, теориялық тұжырымдар мен зерттеу нәтижелері негізді дәлелдермен расталған. Ғылыми аппарат талаптары сақталып, пайдаланылған әдебиеттерге тиісті сілтемелер рәсімделген. Диссертация мәтінінде академиялық адалдық қағидаттары сақталған, ғылыми ойдың баяндалу деңгейі мен зерттеу нәтижелерін ұсыну сапасы жеткілікті дәрежеде жоғары. Жалпы алғанда, диссертацияның жазылу мәдениеті мен ресімделу сапасы жоғары ғылыми деңгейге сәйкес келеді және академиялық талаптарды толық қанағаттандырады.</p>
11.	Диссертацияға ескертулер		<p>Диссертациялық жұмысты талдау барысында төмендегідей ескертулер мен ұсыныстар беруге болады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Диссертациялық жұмыс тікелей қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің прагматикалық сипатына арналғандықтан ғұрыптық рәсімдердің маңызды деген прагматикалық қызметтері (мәдени-ақпараттық, реттеуіштік, әлеуметтік-этикеттік, гонорификалық, біріктіруші, ықпал етуші, бағалауыштық, экспрессивтік, коммуникативтік т.б.) жан-жақты мысалдар арқылы ашылғанда жұмыстың мазмұны тереңдей түсер еді.

			<p>2. Зерттеуде скриптонимдердің прагматикалық әлеуеті айқындалған. Алайда олардың коммуникативтік интенцияларды жүзеге асырудағы стратегиялар мен тактикалар механизмі арнайы прагмалингвистикалық талдау нысаны ретінде қарастырылғанда, жұмыстың ғылыми құндылығы мен теориялық дәйектілігі арта түсер еді.</p> <p>3. Қыпшақ-оғыз тілдері бойынша жиналған тілдік материалдардың көлемі жеткілікті болғанымен, жекелеген скриптонимдердің қолданыс жиілігін статистикалық тұрғыдан көрсету зерттеу нәтижелерінің дәлелділігін күшейте түсер еді. Аталған ескертулер ұсынымдық сипатқа ие және диссертацияның ғылыми құндылығы мен негізгі нәтижелеріне әсер етпейді.</p>
12.	<p>Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)</p>		<p>Докторанттың жариялаған ғылыми мақалалары диссертациялық зерттеудің тақырыбына, мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес келеді. Мақалаларда диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелері, теориялық тұжырымдары мен практикалық қорытындылары көрініс тапқан.</p> <p>Жарияланымдарда қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің семантикалық және прагматикалық ерекшеліктері, олардың когнитивтік негіздері, сондай-ақ салыстырмалы талдау нәтижелері ғылыми тұрғыдан негізделіп баяндалған. Мақалалардың мазмұны зерттеу тақырыбының өзекті мәселелерін қамтып, автордың ғылыми ізденістерінің жүйелілігін көрсетеді.</p> <p>Жарияланған еңбектердің ғылыми деңгейі жоғары, олардың нәтижелері диссертацияда алынған негізгі қорытындылардың жария апробациядан өткенін дәлелдейді. Мақалалар зерттеу нәтижелерінің ғылыми қауымдастыққа ұсынылуын және талқылануын қамтамасыз еткен.</p>

			Осыған байланысты докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша жарияланған мақалаларының ғылыми деңгейі диссертациялық зерттеуге қойылатын талаптарға сәйкес келеді.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, Акегожаева Рая Нурданқызының «Қыпшақ-оғыз тілдер тобындағы скриптонимдердің прагматикалық әлеуеті (ғұрыптық рәсімдер негізінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысын аяқталған, «Дәрежелер беру қағидалары» талаптарына сәйкес орындалған еңбек ретінде бағалап, ізденушіге «8D02301 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайықты деп санаймыз.

Ресми рецензент:
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
профессор-зерттеушісі, Филология ғылымдарының докторы

25.06.2026 ж.

К.У. Есенова